C/2024/4067

12.7.2024

Lausunto Euroopan talous- ja sosiaalikomitea

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle osaajien liikkuvuudesta

[COM(2023) 715 final]

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi EU:n osaajareservin perustamisesta

[COM(2023) 716 final – 2023/0404 (COD)]

Ehdotus neuvoston suositukseksi ”Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille”

[COM(2023) 719 final]

Komission suositus kolmansien maiden kansalaisten tutkintojen tunnustamisesta

[C(2023) 7700 final]

(C/2024/4067)

Esittelijä: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Yhteisesittelijä: **Mariya MINCHEVA**

Lausuntopyyntö	Euroopan unionin neuvosto, 24.1.2024 Euroopan komissio, 21.12.2023
Oikeusperusta	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 165, 166 ja 304 artikla
Vastaava jaosto	”työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus”
Hyväksyminen jaostossa	12.4.2024
Hyväksyminen täysistunnossa	25.4.2024
Täysistunnon numero	587
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	187/1/3

1 Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK korostaa, että työvoimapula ja osaamisvaje, jotka johtuvat erilaisista tekijöistä, kuten väestökehityksen haasteista ja vihreästä ja digitaalisesta siirtymästä, aiheuttavat vakavia haasteita yritysten toiminnalle ja kasvulle. Näin on erityisesti muita heikommassa asemassa olevilla alueilla ([1]). On erittäin tärkeää, että EU:n osaajareservi on **käytännöllinen, luotettava ja helppokäyttöinen väline**, joka on **työntekijöiden ja työnantajien kannalta houkutteleva** ja tukee oikeudenmukaista ja eettistä **laillista työvoiman muuttoliikettä** EU:hun.

([1]) Osaamispotentiaali käyttöön Euroopan alueilla: https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/harnessing-talents-eu-regions |

1.2 ETSK kehottaa Euroopan komissiota ja jäsenvaltioita toteuttamaan tehokkaita toimia työvoimapulan vähentämiseksi EU:ssa yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa sekä huolehtimaan siitä, että aktiivisella työmarkkinapolitiikalla tuetaan laadukkaita työpaikkoja ja työpaikkojen luomista EU:ssa ja tehdään näistä työpaikoista houkuttelevia kaikille työntekijöille. Huomioon on otettava myös työvoimapulaa ja osaamisvajeita koskeva EU:n toimintasuunnitelma. Tiettyjä ammatteja koskevasta työvoimapulasta ja työvoimapula-ammattien kartoittamisesta on keskusteltava alakohtaisten ja kansallisten työmarkkinaosapuolten kanssa ottaen huomioon työvoiman ja työpaikkojen kohtaanto, kohtuulliset palkat, työolot ja -ehdot ja työntekijöiden hyvinvointi sekä yhtäläiset mahdollisuudet ammatilliseen kehittymiseen keskeisinä tekijöinä asianomaisten ammattien houkuttavuuden lisäämisessä.

1.3 ETSK huomauttaa, että EU:n alueella jo olevat kolmansien maiden kansalaiset, jotka ovat halukkaita työskentelemään EU:ssa (turvapaikanhakijat, ilman työlupaa olevat henkilöt, EU:hun perheenyhdistämisen vuoksi saapuneet henkilöt) muodostavat potentiaalisten työntekijöiden hyödyntämättömän reservin, joka voi auttaa täyttämään työmarkkinoiden tarpeet. Näitä ihmisiä on tuettava, jotta heidän olisi helpompi päästä työmarkkinoille.

1.4 ETSK kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että **kaikissa jäsenvaltioissa on vastaanottavainen ympäristö työtä tekeville maahanmuuttajille ja pakolaisille**, ja tekemään yhteistyötä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa laillista muuttoliikettä koskevan, pääasiassa äärioikeistolaisten liikkeiden luoman retoriikan ja narratiivin muuttamiseksi, muuttoliikkeeseen kohdistuvien vihamielisten asenteiden kitkemiseksi ja sen tunnustamiseksi, että laillinen maahanmuutto voi osaltaan auttaa korjaamaan työvoimapulaa ja alueellisia eroja.

1.5 ETSK suosittaa, että osaajareserviä koskeva aloite pannaan täytäntöön yhdessä EU:n osaamispotentiaalin hyödyntämistä koskevan aloitteen ([2]) kanssa, jotta ei aiheutettaisi EU:n sisäistä eikä EU:n ulkopuolelle suuntautuvaa aivovuotoa ammateissa, joissa on pulaa työntekijöistä. Myös kiertomuutto voi olla tässä suhteessa hyödyllinen väline.

Ehdotus asetukseksi EU:n osaajareservin perustamisesta

1.6 ETSK toivoo, että osaajareservi täydentää tehokkaasti ja vaikuttavasti nykyisiä EU:n ja kansallisia välineitä ja käytäntöjä, joilla autetaan kolmansien maiden kansalaisia löytämään laadukasta työtä EU:sta ja tuetaan työnantajia näiden työntekijöiden rekrytoinnissa. Osaajareservin yhteydessä olisi varmistettava, että siirtotyöläisille ja EU:n työnantajille annetaan tietoa noudatettavista laeista sekä näiden oikeuksista ja velvollisuuksista, esimerkiksi säännöistä, jotka koskevat työpaikan menettämisen vaikutuksia lyhyen työskentelyjakson jälkeen. Euroopan komission olisi yhteistyössä Euroopan työviranomaisen kanssa varmistettava, että näitä asioita koskevien tietojen tarjoamiseksi on käytössä asianmukaiset järjestelyt.

1.7 ETSK tähdentää, että EU:n osaajareservin olisi helpotettava sellaisen laadukkaan työn saamista, joka vastaa maahanmuuttajien taitoja ja pätevyyksiä. Työntekijöitä ei tulisi pitää EU:n talouksien kannalta tilapäisenä ratkaisuna, vaan heitä on kohdeltava samoin kuin EU:n kansalaisia ja heidän on saatava samat mahdollisuudet kehittää uraansa ja jatkaa kouluttautumistaan niin halutessaan sekä mahdollisuus jäädä asumaan EU:hun.

1.8 ETSK huomauttaa, että työntekijöille ja työnantajille on tarjottava yhdellä ainoalla EU:n verkkosivustolla avointa ja luotettavaa tietoa työpaikkojen saatavuudesta EU:n jäsenvaltioissa sekä vaatimuksista, mukaan lukien tutkintojen tunnustamisesta. Euroopan työvoimaviranomainen kehittää parhaillaan uutta työvoiman liikkuvuutta koskevaa verkkotyökalua eli digitaalista välinettä, jonka tarkoituksena on koota yhteen kansallisia ja EU-tason tietolähteitä mukaan lukien Euroopan komissio, EU:n virastot jne. Sellaisia henkilötietoja, joilla ei ole merkitystä työn kannalta, kuten nimi, ikä, sukupuoli, kansalaisuus tai asuinmaa, ei pitäisi ottaa huomioon vastaavuusalgoritmissa. Yritysten on voitava turvautua EU:n osaajareservin tarjoamaan tukeen rekrytoidessaan kolmansien maiden kansalaisia.

([2]) COM(2023) 32 final.

1.9 ETSK painottaa, että EU:n osaajareservin perustamisen on pohjauduttava **yhdistelmälupadirektiivin** ([3]) ja **pitkään oleskelleita henkilöitä koskevan direktiivin** ([4]) tarkistamistyöhön, jotta voidaan varmistaa, että siirtotyöläiset saavat työ- ja oleskeluluvan sujuvasti ja ajoissa, ja jotta voidaan valvoa työelämän normien noudattamista EU:ssa. Osaajareserviin osallistuvia jäsenvaltioita kannustetaan myös noudattamaan kolmansien maiden tutkintojen tunnustamisesta annettuun komission suositukseen sisältyviä jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten kansallisesti ja alakohtaisesti hyväksymiä ehdotuksia.

1.10 ETSK suhtautuu myönteisesti ehdotetun asetuksen säännöksiin mutta korostaa, että erityistä huomiota on kiinnitettävä sellaisiin aloihin, jotka ovat alttiita petoksille, sillä näillä aloilla siirtotyöläiset ovat erityisen haavoittuvia ja siirtotyöläisten hyväksikäytön ja kaltoinkohtelun riski on suuri.

1.11 ETSK katsoo, että välittäjien sekä työnvälitystoimistojen ja työvoiman vuokrausyritysten roolia olisi selkiytettävä, myös alihankinnan osalta, sillä monet työnantajat käyttävät nykyisin niiden palveluja kansallisesti.

1.12 Aloitteesta ei pitäisi aiheutua työnantajille ylimääräistä hallinnollista taakkaa siitä, että ne pyytävät sijoittautumisjäsenvaltiossaan toimivaa EU:n osaajareservin kansallista yhteyspistettä siirtämään avoimia työpaikkojaan EU:n osaajareservin tietotekniselle alustalle. Avointen työpaikkojen siirtämisen kansallisista julkisista työvoimapalveluista EU:n osaajareserviin tulisi olla mahdollista yksinkertaisella lisätoiminnolla. Olisi myös harkittava mahdollisen roolin antamista yksityisille työnvälitystoimistoille.

1.13 Jos työnantajan pääsy osaajareserviin evätään, koska tämä on laiminlyönyt velvollisuuksiaan, seuraamuksen olisi oltava ajallisesti rajattu ja oikeassa suhteessa rikkomiseen. Vastaavia rajoituksia olisi harkittava kolmansien maiden kansalaisille, jotka käyttävät väärin oikeuttaan oleskella ja työskennellä laillisesti EU:ssa.

1.13.1 Varmistettaessa, että työperäistä muuttoa koskevat politiikat ja välineet suunnitellaan työntekijöitä ja työnantajia varten ja niiden ohjauksessa, on tärkeää soveltaa demokraattista hallintotapaa. ETSK on tyytyväinen siihen, että täytäntöönpanoa käsittelevässä ohjausryhmässä on mukana eri elinkeinoaloja edustavia eurooppalaisia työmarkkinaosapuolia. Aloitteella on tarkoitus kannustaa jäsenvaltioita osallistamaan eri elinkeinoaloja edustavat ja alakohtaiset työmarkkinaosapuolet sekä asiaankuuluvat muuttajien ja pakolaisten parissa toimivat kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ja koulutusalan sidosryhmät kansallisen tason keskusteluihin ja päätöksentekoon, erityisesti kun on kyse työvoimapulasta kärsivien ammattialojen kartoittamisesta. Näiden tulisi myös arvioida osaajareservin toimintaa ja antaa siitä säännöllistä palautetta.

Komission suositus kolmansien maiden kansalaisten tutkintojen tunnustamisesta

1.14 ETSK korostaa, että kolmansista maista tulevien työntekijöiden taidot ja pätevyydet olisi arvioitava ja validoitava nopeasti. Näin varmistettaisiin, että heidän taitonsa on sertifioitu ja he voivat tarvittaessa hankkia pätevyyden (esimerkiksi säänneltyjen ammattien tapauksessa). Menettelyillä olisi pyrittävä vähentämään hakijoiden hallinnollista todistustaakkaa erityisesti silloin, kun asiakirjat ovat unohtuneet tai kadonneet muuttomatkan aikana.

1.14.1 ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että tiedonannossa muistutetaan jäsenvaltioita mahdollisuudesta soveltaa ammattipätevyyden tunnustamisesta annettua direktiiviä myös kolmansien maiden kansalaisten tutkintojen ja EU:ssa hankitun pätevyyden tunnustamiseen siinä tapauksessa, että tietyissä jäsenvaltioiden määrittelemissä ammateissa (”ensisijaiset säännellyt ammatit”) on pulaa työvoimasta. ETSK kehottaa tukemaan **säänneltyihin** ammatteihin pyrkivien henkilöiden työskentelymahdollisuuksia EU:n jäsenvaltioissa tarvittaessa ripein ja avoimin validointi- ja tunnustamismenettelyin. Työpaikkojen ja palvelujen laadun varmistamisen edellytyksenä kuitenkin on, että tutkintoja ja osaamista koskevat vaatimukset pannaan täytäntöön. Näin ollen on tärkeää, että potentiaaliset työntekijät täyttävät jäsenvaltioiden vähimmäispätevyysvaatimukset päästäkseen tiettyihin säänneltyihin työvoimapulasta kärsiviin ammatteihin.

1.14.2 ETSK korostaa mahdollisuutta yksinkertaistaa ammatteihin pääsyä sellaisten yhteisten koulutuskehysten avulla, joista on sovittu vähintään yhdeksässä maassa ja joilla voidaan edistää tutkintojen automaattista tunnustamista tietyissä säännellyissä ammateissa EU:n tasolla. Tämä voi auttaa kolmansien maiden kansalaisia saamaan tunnustuksen yhdenmukaisemmalla tavalla kaikissa EU:n jäsenvaltioissa.

([3]) COM(2022) 655 final.
([4]) COM(2022) 650 final.

1.15 ETSK katsoo, että on tärkeää antaa kolmansien maiden kansalaisille luotettavaa tietoa siitä, minkälaiset toimistot/virastot, työmarkkinaosapuolet ja sidosryhmät voivat auttaa heitä pääsemään työmarkkinoille ja hankkimaan laadukkaan työpaikan.

1.16 ETSK huomauttaa, että työnantajilla ja julkisilla työvoimapalveluilla on keskeinen rooli rekrytoitaessa kolmansista maista tulevia ammattilaisia, joiden pätevyyttä **ei säännellä**, jotta voidaan varmistaa yhdenvertainen kohtelu analysoitaessa, onko kolmannen maan kansalaisen oppimis- ja työkokemus merkityksellistä työn kannalta. Tässä tapauksessa voidaan arvioida heidän osaamisensa ja soveltaa ”osaaminen etusijalle” -toimintamallia.

1.17 ETSK kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan kolmansien maiden kansalaisten oikeudenmukaisen pääsyn **säänneltyihin ammatteihin** tukemalla heitä asianmukaisesti tunnustamis- ja koulutusjakson aikana. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että koulutusta on tarjolla kaikille kolmansien maiden kansalaisille – ei pelkästään niille, jotka pyrkivät ensisijaisiin säänneltyihin ammatteihin – sillä se on sosiaalinen oikeus ja tie laadukkaisiin työpaikkoihin, urakehitykseen ja sosiaaliseen osallisuuteen.

Ehdotus neuvoston suositukseksi aiheesta ”Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille”

1.18 ETSK huomauttaa, että oppimiseen liittyvällä liikkuvuudella EU:ssa olisi pyrittävä vahvistamaan tunnetta EU:hun kuulumisesta. Komitea pitää valitettavana, että vain 15 prosenttia EU:n kansalaisista on osallistunut opiskeluun, koulutukseen tai oppisopimuskoulutukseen toisessa EU-maassa, ja korostaa, että kaikilla opiskelijoilla ja opettajilla olisi oltava nykyistä tasavertaisemmat mahdollisuudet liikkuvuuteen kaikilla koulutusaloilla ja erityisesti ammatillisessa koulutuksessa.

1.19 ETSK kehottaa jäsenvaltioita huolehtimaan julkisista investoinneista kouluihin ja oppilaitoksiin, jotta varmistetaan niiden valmiudet tarjota laadukasta ja luotettavaa ohjausta ja neuvontaa oppimiseen liittyvistä liikkuvuusmahdollisuuksista, jotka tukevat urakehitystä ja elinikäistä oppimista. Tällaisten palvelujen on oltava saatavilla maksutta, jotta oppijoita voidaan motivoida hakemaan oppimiseen liittyvään vaihtoon toiseen EU-maahan. ETSK kehottaa jäsenvaltioita edellyttämään, että oppimiseen liittyvästä liikkuvuudesta vastaavat oppilaitosten koordinaattorit käyvät jatkuvaa vuoropuhelua työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa.

1.19.1 ETSK kehottaa jäsenvaltioita huolehtimaan oppimiseen liittyvästä opettajien liikkuvuudesta ratkaisemalla sijaisuuksiin ja opettajapulaan liittyvät ongelmat. Laadukkaan koulutuksen varmistamiseksi ammatista on tehtävä houkutteleva, ja siihen on sisällytettävä hyvät työolot ja -ehdot, oikeudenmukainen palkkaus sekä mahdollisuus laadukkaaseen peruskoulutukseen, jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen ja urakehitykseen.

1.19.2 ETSK kehottaa komissiota varmistamaan, että oppijoiden, opettajien ja kouluttajien Erasmus-liikkuvuuteen osallistumisen todellisten kustannusten kattamiseen on saatavilla asiaankuuluvaa rahoitusta, sekä takaamaan palkkojen ja muiden etuuksien, myös eläkkeiden, siirrettävyyden aikuisopiskelijoille ja opettajille, jotka huolehtivat jatkuvasta ammatillisesta kehittymisestään osallistumalla kansainväliseen liikkuvuuteen. On keskeisen tärkeää ottaa työmarkkina-osapuolet mukaan tämän näkökohdan seurantaan ja näiden ongelmien ratkaisuja koskevaan päätöksentekoon.

1.20 ETSK kehottaa Euroopan komissiota palauttamaan eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten ja asiaankuuluvien sidosryhmien roolin Erasmus+-komiteassa, jossa määritellään Erasmus+-ohjelman vuotuiset painopisteet. Komitea kehottaa jäsenvaltioita laatimaan aloitetta koskevat kansalliset toimintasuunnitelmansa yhteistyössä asianomaisten sidosryhmien ja työmarkkinaosapuolten kanssa.

2 **Yleisiä huomioita**

2.1 Osaajien liikkuvuutta koskevaan pakettiin sisältyy useita toimintapoliittisia aloitteita, jotka koskevat EU:n kansalaisten ja EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten liikkuvuutta sekä koulutus- ja työperäistä muuttoa. Paketti vaikuttaa kansallisiin politiikkoihin, jotka koskevat muuttoliikettä, työllisyyttä, tutkintoja ja kansainvälistä liikkuvuutta koulutuksen alalla, ja siinä ehdotetaan mahdollisia toimintaratkaisuja nykyisessä työvoimapulan ja osaamisvajeen tilanteessa.

2.2 Näissä eri aloitteissa ja erityisesti kolmansista maista peräisin olevaan muuttoliikkeeseen liittyvissä aloitteissa on nähtävä ensisijaisina ihmisoikeudet, joita on tuettava työntekijöiden yhdenvertaisella kohtelulla ja selkeillä työmarkkinatavoitteilla.

2.3 EU-maissa on pulaa työvoimasta monissa ammateissa, myös säännellyissä ammateissa. Osaajien liikkuvuuden kytkeminen myös ammatilliseen liikkuvuuteen herättää huolta siitä, miten aloitteilla vältetään aiheuttamasta aivovuotoa – EU:ssa ja maailmanlaajuisesti – ammateissa, joissa on pulaa työvoimasta. Tältä osin paketin olisi toimittava yhdessä EU:n osaamispotentiaalin hyödyntämistä koskevan aloitteen kanssa.

3 **Erityisiä huomioita**

3.1 *Ehdotus asetukseksi EU:n osaajareservin perustamisesta*

3.1.1 EU:n osaajareservi on **työnhakijoiden ja työntekijöiden** ensimmäinen EU-tason **yhteensaattamisväline**, johon kiinnostuneet jäsenvaltiot voivat **vapaaehtoisesti** osallistua ja joka on tarkoitettu ”matalaa, keskitasoa ja korkeaa osaamistasoa edustaville työnhakijoille”. Avoimia työpaikkojaan voivat julkaista ainoastaan asianomaisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneet työnantajat. Välineellä tuetaan myös **Marokon, Tunisian, Egyptin, Pakistanin ja Bangladeshin** kanssa käynnistettyjen **osaamiskumppanuuksien** täytäntöönpanoa. Yhteensaattamistoiminto olisi jäsenneltävä siten, että se tarjoaa työntekijöiden ja työnantajien välisiä osumia sekä työntekijän osaamisen ja pätevyyden että työnantajan tarpeiden perusteella.

3.1.2 Osaajareservi ei tarjoa erityistä saapumisväylää EU:hun helpottamalla työ- ja oleskelulupien hankkimista, mutta reserviin osallistuvien työntekijöiden olisi voitava saada neuvonta- ja tukipalveluita, jotka liittyvät terveydenhuoltopalvelujen, asunnon ja jatkokoulutuksen saamiseen vastaanottavassa jäsenvaltiossa. On myös tärkeää, että osaajareservin avulla varmistetaan, että siirtotyöläisille ja työnantajille on tarjolla tietoa noudatettavista laeista sekä näiden oikeuksista ja velvollisuuksista. Euroopan komission olisi pyrittävä vauhdittamaan tietojen antamista koskevien yhteisten vaatimusten hyväksymistä.

3.1.3 EU:n osaajareservin kehittämistyön olisi pohjauduttava **yhdistelmälupadirektiivin ja pitkään oleskelleita henkilöitä koskevan direktiivin** tarkistamiseen, jotta voitaisiin parantaa siirtotyöläisten mahdollisuuksia työ- ja oleskeluluvan saamiseen ja panna työelämän normit täytäntöön EU:ssa. EU:n alueella jo olevat kolmansien maiden kansalaiset, jotka ovat halukkaita työskentelemään EU:ssa (turvapaikanhakijat, ilman työlupaa olevat henkilöt, EU:hun perheenyhdistämisen vuoksi saapuneet henkilöt) muodostavat potentiaalisten työntekijöiden hyödyntämättömän reservin, joka voi auttaa täyttämään työmarkkinoiden tarpeet.

3.1.4 Osaajareservistä on tultava luotettava ja uskottava väline, joka tarjoaa ajantasaisia profiileja työnantajille ja työntekijöille ainakin englanniksi ja tukee siirtotyöläisten mahdollisuuksia löytää työllistymismahdollisuuksia EU:sta. Sen olisi tarjottava tarkoituksenmukaisia osumia, joissa otetaan huomioon työnhakijoiden osaaminen ja tutkinnot suhteessa ilmoitettuihin avoimiin työpaikkoihin. Tässä yhteydessä olisikin myös edistettävä työtä ulkomailla ja/tai epävirallisessa ja arkisessa oppimisympäristössä hankittujen tutkintojen ja taitojen tunnustamiseksi.

3.1.5 Erityistä huomiota on kiinnitettävä sellaisiin aloihin, jotka ovat alttiita petoksille, sillä näillä aloilla siirtotyöläiset ovat erityisen haavoittuvia ja siirtotyöläisten hyväksikäytön ja kaltoinkohtelun riski on suuri. Osaajareservi on suunniteltava siten, että varmistetaan oikeudenmukaista ja eettistä rekrytointia koskevat normit ja kielletään epäasianmukaiset käytännöt, rekrytoinnista perittävät maksut ja pidätykset palkasta. Välittäjien sekä työnvälitystoimistojen ja työvoiman vuokrausyritysten roolia olisi selkiytettävä, myös alihankinnan osalta, sillä monet työnantajat käyttävät niiden palveluja nykyisin kansallisesti.

3.1.6 Varmistettaessa, että työperäistä muuttoa koskevat politiikat ja välineet suunnitellaan työntekijöitä ja työnantajia varten ja niiden ohjauksessa, on tärkeää soveltaa demokraattista hallintotapaa. Täytäntöönpanoa käsittelevässä ohjausryhmässä on mukana eri elinkeinoaloja edustavia eurooppalaisia työmarkkinaosapuolia. Jäsenvaltioiden on osallistettava työmarkkinaosapuolet ja asiaankuuluvat sidosryhmät kansallisen tason keskusteluihin ja päätöksentekoon, erityisesti kun on kyse työvoimapulasta kärsivien ammattialojen kartoittamisesta. Näiden tulisi myös arvioida osaajareservin toimintaa ja antaa siitä säännöllistä palautetta.

3.1.7 Osaajareservin ja osaamiskumppanuuksien täytäntöönpano riippuu myös kahdenvälisistä työvoiman muuttoliikettä koskevista sopimuksista ja kumppanuuksista kolmansien maiden kanssa keinoina hallinnoida työvoiman muuttoliikettä. ETSK korostaa, että näissä kumppanuuksissa on varmistettava EU:hun saapuvien siirtotyöläisten suojelu ja oikeudet sekä määriteltävä työnantajien rooli työvoiman muuttoliikettä koskevien EU:n direktiivien mukaisesti.

3.1.8 Aloitteesta ei pitäisi aiheutua työnantajille ylimääräistä hallinnollista taakkaa siitä, että ne pyytävät sijoittautumisjäsenvaltiossaan toimivaa EU:n osaajareservin kansallista yhteyspistettä siirtämään avoimia työpaikkojaan EU:n osaajareservin tietotekniselle alustalle.

3.1.9 Sekä osaajareservissä että osaamiskumppanuuksissa olisi huolehdittava avoimuudesta tarjoamalla tietoa voimassa olevasta EU:n lainsäädännöstä, joka koskee muun muassa velvollisuuksia turvata sosiaaliset oikeudet, kattaa matkakustannukset ja huolehtia laadukkaasta majoituksesta sekä työelämän oikeuksia ja ammattiyhdistysoikeuksia ja valitus- ja oikeussuojamekanismeja. Niihin olisi mahdollisuuksien mukaan sisällytettävä käännöstyökaluja, jotta työntekijät voivat saada tietoa asianomaisesta työpaikasta sekä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tarjoamasta tuesta omalla kielellään.

3.1.10 Jos työnantajan pääsy EU:n osaajareserviin evätään, koska tämä on laiminlyönyt työ- tai sosiaalilainsäädännön mukaisia velvoitteitaan, seuraamuksen olisi oltava oikeassa suhteessa rikkomiseen ja ajallisesti rajattu. Vastaavia seuraamuksia olisi määrättävä kolmansien maiden kansalaisille, joiden luvat on peruutettu maahantulovaatimusten rikkomisen vuoksi, jotta vältyttäisiin laittomilta käytännöiltä.

3.1.11 Komission ehdotuksen mukaan liitteessä 1 olevaa luetteloa työvoimapulasta kärsivistä ammateista voidaan muuttaa, mikäli merkittävä määrä jäsenvaltioita sitä pyytää. Työvoimapulasta kärsiviä ammatteja koskevan oikeudellisen epävarmuuden välttämiseksi komissio voisi muuttaa luetteloa esimerkiksi siinä tapauksessa, että kaksi jäsenvaltiota sitä pyytää.

3.2 *Komission suositus kolmansien maiden kansalaisten tutkintojen tunnustamisesta*

3.2.1 ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että suosituksessa ehdotetaan mahdollisia ratkaisuja, joilla kolmansien maiden kansalaisia autetaan pääsemään työelämään, kun he saavat taitonsa ja pätevyytensä validoitua sekä tutkintonsa tunnustettua. Nämä ovat siirtotyöläisten kohtaamia käytännön esteitä. Menettelyillä olisi pyrittävä vähentämään hakijoiden hallinnollista todistustaakkaa etenkin tilanteessa, jossa asiakirjat ovat unohtuneet tai kadonneet muuttomatkan aikana.

3.2.2 Rekrytointiprosessin aikana on keskeisen tärkeää turvata oikeudenmukainen kohtelu. Työnantajilla ja julkisilla työvoimapalveluilla on keskeinen rooli rekrytoitaessa kolmansista maista tulevia ammattilaisia, joiden pätevyyttä **ei säännellä**, jotta voidaan varmistaa yhdenvertainen kohtelu analysoitaessa, onko kolmannen maan kansalaisen oppimis- ja työkokemus merkityksellistä työn kannalta. Tässä tapauksessa voidaan arvioida heidän osaamisensa ja soveltaa ”osaaminen etusijalle” -toimintamallia. ETSK suhtautuu myönteisesti myös siihen, että suosituksessa kehotetaan jäsenvaltioita pohtimaan työmarkkinatestien mahdollisuutta ja niiden toteuttamistapaa, jotta ne olisivat mahdollisimman tehokkaita. Tähän olisi käytettävä myös työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun mekanismeja.

3.2.3 Kun on kyse **ensisijaisista säännellyistä ammateista**, kolmansien maiden kansalaisten tutkintojen oikeudenmukainen ja nopea arviointi ja tunnustaminen on olennaisen tärkeää työmarkkinoiden tarpeiden kannalta. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kolmansien maiden kansalaiset, jotka pyrkivät ensisijaiseen säänneltyyn ammattiin, saavat asianmukaista tukea tunnustamis- ja koulutusjakson aikana, ja varmistettava, että he eivät joudu tyytymään määräaikaisiin työsopimuksiin tai muita huonompaan asemaan tai heikompaan palkkaan. Koulutusta tulisi olla tarjolla kaikille kolmansien maiden kansalaisille eikä ainoastaan niille, jotka pyrkivät ensisijaisiin säänneltyihin ammatteihin.

3.2.4 Säänneltyjen ammattien tutkinnoista käytävää tietojenvaihtoa EU-maiden ja EU:n ulkopuolisten maiden välillä olisi parannettava esimerkiksi ministeriöiden ja työmarkkinaosapuolten välisen viestinnän avulla. ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että jäsenvaltioita kannustetaan tekemään yhteistyötä EU:n ulkopuolisten maiden kanssa, jotta voidaan ymmärtää kolmansien maiden tutkintoja ja vaatimuksia ja kehittää vertailukelpoisia tietokantoja. ETSK huomauttaa, että tämä on olennaisen tärkeää erityisesti säänneltyjen ammattien tapauksessa ja että tietokantaan liittyvää työtä olisi vietävä eteenpäin ministeriöiden, työmarkkinaosapuolten ja sidosryhmien välisten ryhmien yhteistyöllä eurooppalaista tutkintojen viitekehystä käsittelevässä neuvoa-antavassa ryhmässä, jonka olisi kuultava myös ammattipätevyyden tunnustamista käsittelevää komiteaa.

3.2.5 Tutkintojen tunnustaminen edellyttää yksinkertaistamista ja avoimuutta. Kyse on ratkaisevan tärkeästä asiasta kitkan vähentämiseksi EU:n työmarkkinoilla. Sen lisäksi, että Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY ([5]) mukainen hakuprosessi voi olla hakijoille aikaa vievä ja stressaava, siihen voi myös liittyä kustannuksia, joita aiheutuu hakemusten jättämisestä ja osaamisvaatimusten täyttämisestä koulutuksen avulla, samalla kun kyseisen jakson aikana ei taata palkkakorvausta eikä työttömyysetuuksia. ETSK suhtautuu myönteisesti toimiin, joilla taataan työntekijöiden yhdenvertainen kohtelu, ja kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisille tutkintojen tunnustamisen hakemisesta aiheutuvat kustannukset ([6]) ovat samantasoisia kuin EU:n kansalaisille. Tutkintojen tunnustamista hakeville kolmansien maiden kansalaisille olisi samalla tiedotettava, miten he voivat hakea taloudellista ja hallinnollista tukea vastaanottavasta maasta. Jos hakijalla on korkeampi pätevyys- ja osaamistaso kuin säänneltyyn ammattiin pääsemiseksi tämän kotimaassa vaaditaan, työntekijää olisi autettava löytämään osaamis- ja pätevyystasoaan vastaava kunnollinen työpaikka.

3.3 *Ehdotus neuvoston suositukseksi aiheesta ”Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille”*

3.3.1 ETSK suhtautuu myönteisesti ehdotukseen laajentaa mahdollisuutta osallistua Erasmus-ohjelmasta tuettuun oppimiseen liittyvään liikkuvuuteen. ETSK viittaa aiheesta ”Tietämyksen lisääminen Euroopan unionista” antamassaan lausunnossa ([7]) esitettyyn toteamukseen, jonka mukaan EU:n elinvoimaisuus riippuu pitkälti vahvasta eurooppalaisesta identiteetistä ja siitä, että kansalaiset samaistuvat unioniin. Komitea suositteli Erasmus+-ohjelman määrärahojen lisäämistä, jotta voitaisiin edistää EU:hun kuulumisen tunnetta huolehtimalla siitä, että oppimiseen liittyvä liikkuvuus on mahdollista kaikille, etenkin sosioekonomisilta taustoiltaan erilaisille ihmisille. Komitea kehotti painottamaan kaikissa tulevissa Erasmus-hankkeissa EU-asioiden oppimista, eurooppalaisen identiteetin luomista ja sukupolvien välisen EU-valistuksen tukemista sekä kaikkien ikäryhmien, myös aikuisten, kieltenoppimista ja kansalaisvuoropuhelua.

3.3.2 ETSK suhtautuu myönteisesti uusiin alakohtaisiin vertailuarvoihin, jotka koskevat osallistumista oppimiseen liittyvään liikkuvuuteen. Uusien tavoitteiden saavuttamiseen ei kuitenkaan ole osoitettu riittävästi rahoitusta. Joitakin kunnianhimoisempia tavoitteita on myös vesitetty niiden määrittelyllä (esim. korkea-asteen koulutusta koskevaa tavoitetta on nostettu, mutta liikkuvuustoimet voidaan tunnustaa, vaikka ne vastaisivat vain kolmea eurooppalaisen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmän [ECTS] opintopistettä eikä 15:tä, kuten oli aiemmin). Vertailuarvoja voitaisiin määritellä myös aikuisoppijoiden oppimiseen liittyvälle liikkuvuudelle, jotta mahdollistetaan heidän osallistumisensa tunnustettuun täydennyskoulutukseen toisessa EU-maassa. ETSK suhtautuu myönteisesti toimiin, joilla otetaan käyttöön oppimiseen liittyvän liikkuvuuden edistäjiä, kuten koordinaattoreita, yhteyspisteitä, lähettiläitä ja erityisiä oppimiseen liittyvän liikkuvuuden tiedotuskeskuksia.

3.3.3 ETSK toteaa, että aloitteen tavoitteiden saavuttamiseksi on ratkaisevan tärkeää omaksua oppimiseen liittyvää liikkuvuutta EU:ssa koskeva demokraattinen hallintotapa. ETSK suhtautuu myönteisesti ehdotettuun, oppimiseen liittyvän liikkuvuuden alalla tehtävään rakenteelliseen yhteistyöhön sidosryhmien kanssa suosituksen täytäntöönpanoa silmällä pitäen ja huomauttaa, että tällaisen liikkuvuuden toteuttamiseksi oppilaitosten olisi tehtävä yhteistyötä sellaisten verkostojen kanssa, joilla on oppimiseen liittyvää liikkuvuutta koskevaa asiantuntemusta ja kokemusta.

3.3.4 ETSK suhtautuu myönteisesti siihen, että aloitteella pyritään laajentamaan opettajien ja kouluttajien oppimiseen liittyvää liikkuvuutta. Opettajien oppimiseen liittyvän liikkuvuuden tukemista haittaavat monet tekijät, kuten opetussuunnitelmiin sisällytettyjen liikkuvuusjaksojen puuttuminen, lukuvuoden jäsentyminen eri jäsenvaltioissa, kielitaidon puute, opettajien perhe-elämän velvollisuudet sekä vaikeudet järjestää soveltuvia sijaisopettajia ja -kouluttajia. Aiempiin Erasmus-vaihto-ohjelmiin osallistumisen suurimpia esteitä olivat myös riittämättömät rahoitusvarat ja Erasmus-apurahojen riittämättömyys. Edellä mainittujakin tärkeämpänä syynä on, että monissa EU-maissa on pulaa opettajista. Yhtäläiset mahdollisuudet oppimiseen liittyvään liikkuvuuteen voidaan saavuttaa varmistamalla, että opettajia riittää liikkuvuusohjelmiin osallistujien sijaisiksi. Tämä on keskeistä laadukkaan koulutuksen varmistamiseksi.

([5]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY, annettu 7 päivänä syyskuuta 2005, ammattipätevyyden tunnustamisesta (EUVL L 255, 30.9.2005, s. 22).

([6]) Jäsenvaltiot ovat Ukrainasta pakenevien henkilöiden tutkintojen tunnustamisesta huhtikuussa 2022 annetun suosituksen johdosta ottaneet käyttöön useita innovatiivisia käytäntöjä, joilla helpotetaan tilapäistä suojelua saavien henkilöiden osaamisen tunnustamista. Komission laatimassa arvioinnissa suosituksen täytäntöönpanosta luetellaan näitä käytäntöjä. Esimerkiksi Belgia, Portugali ja Romania ovat vapauttaneet tilapäistä suojelua saavat tunnustamismenettelystä perittävistä maksuista. Useimpien jäsenvaltioiden viranomaiset ovat hyväksyneet myös vaihtoehtoisia todistuskeinoja. Tällaisia käytäntöjä voidaan toisintaa ja kehittää.

([7]) Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Tietämyksen lisääminen Euroopan unionista” (Puheenjohtajavaltio Romanian pyytämä valmisteleva lausunto) (EUVL C 228, 5.7.2019, s. 68).

Bryssel 25. huhtikuuta 2024.

Puheenjohtaja
Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
Oliver RÖPKE